

V L A D I M I R N

Gde se sve traži poreklo junačkoj pesmi?

Dobili smo još jedno tumačenje o poreklu naše junačke pesme. Reč je upravo o poreklu kosovskih pesama. A kada bi se u ovom ili nekom drugom slučaju radio o svim drugim a ne o kosovskim pesmama tada bi i moglo biti reč samo o jednom krugu pesama. Jednoj pojavi. Kada je pak reč o kosovskim pesmama onda se mora govoriti, onda može biti reč samo o poreklu naše junačke pesme uopšte. Jer su kosovske pesme najstarije naše pesme znači da utvrditi njihovo poreklo znači utvrditi poreklo našoj junačkoj pesmi. To pak znači učiniti krupan doprinos ne samo izučavanju naše nego poezije uopšte. Taj posao otuda ne traži samo obimno i temeljito poznavanje prilika o životu i radu ljudi koji su stvarali, sa taj posao nije dovoljno samo poznavanje života i razvitka naše junačke pesme, čak je malo poznati i život poezije (ovakve) u svetu. Za taj posao potrebno je pre svega upoznati uslove koji omogućuju pojavu baš te i takve poezije. Potrebno je potom problem sagledati u svoj svojoj celovitosti. I, najzad, ne smiju se imati nikakve predrasude prema ljudima i mestima gde je pesma nastala ili gde bi mogla da nastane. Učiniti to znači omogućiti da se istorijski dokument jednog vremena shvate u kruhu svetlju i time makar i za kratko vreme skrenu s prava puta napori koji rešavaju osnovna pitanja o životu i razvitku poezije. Time se konačno omogućuje najpotpuniji i najbrži razvijetak poezije.

Iako naizgled dobro dokumentovan napis Svetozara Matića (Poreklo kosovskih pesama kratkoga stiha, Zbornik Matice srpske za književnost i jezik, knj. 1, Novi Sad 1954) nije uspeo objasniti poreklo ovih pesama. Još manje ovaj napis znači bilo što kao doprinos rešavanju pitanja porekla naše junačke pesme. Istina, to treba reći, Svetozar Matić je pitanju prisao sa novim dokazima, ali, i to se mora reći, ne i drugče nego je to pitanje tretirano u našoj nauč.

Novo kod Svetozara Matića je to što on načini još jednu, novu, mogućnost o uticajima i uslovima kojima su omogućili radjanje kosovskih pesama. To što nije drugče kod njega je u tome što on nije htio, ili nije ni mogao, krenuti ni koraka dalje od već utvrđenih puteva iznalaženja takvih materijalnih mogućnosti koji su uslovili tako veliku poeziju kao što je naša epska pesma. Međutim, naša se junačka pesma razvijala i razvila bez nasuprot svemu tome. Ona je bila i ostala, ako se nije negde izgubila, uvek i samo izraz puka. Svi materijalni uslovi bili su prepreke razvitku duhovnog izraza puka, otuda i junačku pesmu našeg puka treba shvatiti nasuprot svakom materijalnom napredovanju klasa na vlasti, ili bar onima kojima vlast ne čini nikakve prepreke u životu i u radu.

Već je Kravcov, kao i Svetozar Matić, tražio i bogatstvo i kulturu za život takvog pesništva kakvo je naše. To je on našao na dvorovima srpske vlastele. Drastičan je primer Kravcovljev kada u sjaju dvorova ne vidi izraz neprevezidjenih želja (ili zadovoljenu maštu u život obliku koju ni mašta ne može prevazići) nego dokumenat o tome kako je ta pesma stvar narudžbe. Izraz sujeta. Dokaz jedne materijalne kulture. Ravan je ovome i Svetozar Matić kada pesmu Car Lazar i carica Milica razlikuje od ostalih Podrugovićevih pesama „onom velikom tragčnom ozbiljnošću, a naročito crkvenim elementom (za krst časni krvcu proljevati) (podvukao L. C.). I jer Kravcov nije krenuo putem kojim je trebalo krenuti, nije mogao, jer se služio istim sredstvima, ni Svetozar Matić reći nešto što bi bio istinski doprinos problemu koj je načeo.

(Nastavak na desetoj strani)

LAZAR ČURČIĆ

Uvaženi
drugovi potomci!
Čeprkajuć
današnji izmet skamenjen,
izučavajući naše dane u tmici,
upitaćete,

možda
i za mene.

Reći će, vaš naučnik,
moguće,
kroz pitanja
što ga erudicijom vode,
da živeo je
neki pesnik vrući,
i jarki neprijatelj nekuvane vode.
Profesore,
bicikl—naočare dole!

O vremenu
i sebi
sam ču da kažem
bolje.

Ja sam djubretar
i vodonoša.

Revolucija je
mobilisala mene,
na front sam
iz gospodskih vrtova
pošao
poezije—

kapričiozne žene.
Zasadila vrtić milo

kći,
imanjce,
dolina.

„Sama vrtić sam sadila,
sama ču da polivam.“
Ko stihom iz kante lije,
ko klepajući,

usta sbere,—
kudravi li je Mirejki,

mudrovan Kudrejki
[li — je]

ko još da ih razabere!

Nema skotu karantina —

iza zida sitan zven:

„Tara-tina, tara-tina,
t-e-n...“

I nije važno,

što su iz takvih ruža
moja poprsja uzvisili

skverovima,
gde pljuje tuberkuloza,
gde p.... je s huljom
i sifilis.

I meni
od agitpropa
trnu zubi,

i ja bih
za vas

romanse da trubim, —
korisnije je to
i dražesnije.

No ja sam
sebe
smirivao,

grubo
stajući na grlo
sopstvene pesme.

Slušajte,
drugovi potomci,

DA SA

PRVI UVO

glavar agituje grlati,
njaveći.

Dok se poezije
zagluše potoci,
preko lirske
svečica ču preći,

i ko živi
živima ču reci.
Ja ču vam

u komunističko doći daleko
ne,
ko pesmarčko-jesenji vesnik.

Moj stih će doći
kroz kičme vekova

i kroz glave
vlada i pesnika.

Moj stih će doći,
ali ne ko ovo, —

AMADEO MODILJANI:

ne ko u amorno-lirskom lovnu
sto strela
[dojezdi],

ne ko što numizmatičaru
dolazi stari novac
i ne ko svetlost sa umrlih zvezda.

Moj stih će
radom
probiti leta svod

i javiće se
grubo,
vidno,

ko naših dana
što dodje vodovod,
sagradjen još
od robova Rima.

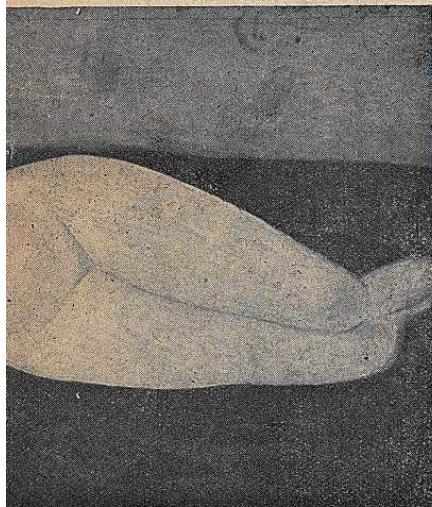
U grobnice knjiga
sahranjen, koji stih

M A J A K O V S K I

U GLAS

D U P O E M U

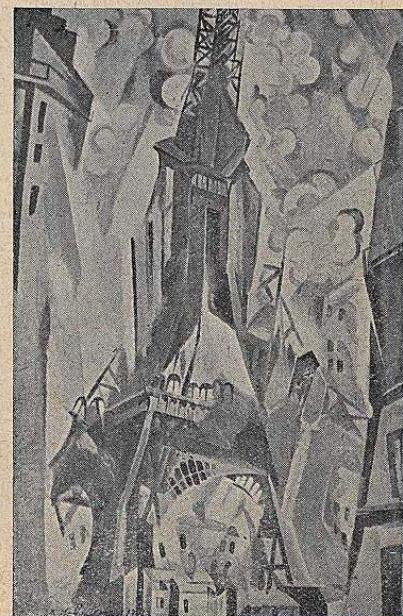
otkrivši, ka njima nek vam se ruke
[pruže,]
i s uvažavanjem
opipajte ih,
kao staro, ali grozno oružje.
Ne navikoh
uhu
rečju
da mazim;
i da zacrvenim
vicevima raznim
uvce u viticama
deojačko, tronuto.
Vršeć vojske mojih strana
smotru, ču
[da gazim]

Akt

i da prodjem
po stihovanom frontu.
Stihovi stoje
teški ko olovo,
ni smrt ih ne zbujuje,
ni besmrtna
[slava.]
Zanemeš pesme,
ždrelu se prvi ždrelo
nanišanjene
naslova.
Oružja
najdražih
rod,
gotova
da se bace u krike,
zaustavi
konjica pikantnih oda
s naoštrenim

kopljima slika.
Naoružanu vojsku
do zuba, predanu,
kroz pobede tolike
što prolete sva,
poklanjam
tebi,
do poslednjeg reda,
planetu proleterska.
Radničke klase
neprijatelj—
i moj je isto,
ozloglašen i davnji.
Narediše nam
pod crvenu zastavu
stati
godine dana
i izgladneli dani.
Otkrivali smo
Marksa
svaki tom,
ko što
otkrivamo
šalone u svom stanu,
no i bez čitanja
snašli smo se u tom,
na čiju ići
boriti se stranu.
Dijalektiku
nismo
učili po Hegelu.
Lomnjavom bitaka
sručila se u stih,
kad su
pod necima
od nas buržui begali,
ko mi što
nekad
bežasmo od njih.
Neka
za genijima
ko udovica bleda
batrga slava
u posmrtnom maršu, —
umri, moj stihu,
umri kao redov,
ko što bezimeni
umiraše naši!
Nije meni
za bronze mnogopudje,
nije meni
za mermer sluzno klizav.
Zbrojimo se slavom, —
jer mi smo svoji
[ljudi, —]
neka nam
opštim spomenikom bude
stvoren
u bitkama
socijalizam.
Potomci,
rečnika proverite bove:
Letom
isplivaće
trošne reči ove:
„prostitucija“, „tuberkuloza“, „blokada“.
Za vas,
koji ste

ROBER DELONEJ:

Affelova kula

okretni i zdravi,
lizače
ispljuvke
pesnik, suščave,
rapavim jezikom plakata.
Ličim sad s repom godina
sto me ruže,
na repatog čudovišta
fosil.
Daj
brže
prokasajmo, živote druže,
ostatak dana
petoljetkom
nek topot nosi.
Stihovima
nisam
sakupio groša,
trgovci mi nisu
u kuću slali mebl.
I osim sveže
prane košulje,
kažem po savesti,
ništa mi ne treba.
Došavši
u Ce Ka
idućih, svetlih dana,
nad bandom
pesničkih
otimača i ubica,
podiću,
ko boljševičku partbiletu,
svih sto tomova
mojih
partiskih knjižica.
(1930)

Preveo: BORA ĆOSIĆ